

CIVICHERITAGE

2023-1-EE01-KA220-ADU-000150753

Pädevusraamistik

CIVICHERITAGE AKADEEMIA

**Co-funded by
the European Union**

Rahastanud Euroopa Liit. Käesolevas materjalis esitatud seisukohad ja arvamused on üksnes autori(te) omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu ega Haridus- ja Noorteameti seisukohti. Euroopa Liit ega toetuse andja ei vastuta nende eest.

Sisukord

Sissejuhatus	3
Õpitulemuste maatriksi ülevaade	6
Hariduslikud töölehed	8
Soovitused koolituskomplekti koostamiseks	8
LISA 1 – Hariduslike töölehtede tekstiversioon (Word)	9
LISA 2 – Näide õppemoodulist „Kuuluvustunne, identiteet ja kaasatus“	26

Sissejuhatus

Kultuuripärand hõlmab materiaalseid ja vaimseid väärtusi, traditsioone, tavaid, esemeid ning muid kultuurilise väljenduse vorme, mida antakse põlvest põlve edasi kogukondades ja ühiskonnas. See võib hõlmata ajaloolisi hooneid ja mälestisi, kunsti ja kirjandust, traditsioonilist muusikat ja tantsu ning erinevate tähtpäevade ja sündmustega seotud kombeid ja tavaid. Kultuuripärandi hulka kuuluvad ka vaimsed elemendid, nagu suuline pärimus, traditsioonilised teadmised ja oskused.

Kultuuripärand on oluline identiteedi, kogukondliku kuuluvustunde ja sotsiaalse järjepidevuse allikas. Samuti on see väärtuslik ressurss hariduse, kultuuri ja turismi jaoks. Kultuuripärand ühendab Euroopat ühise ajaloo ja väärtuste kaudu ning võib olla võimas vahend nii täiskasvanute kui ka noorte võimendamisel.

Kultuuripärand aitab edendada avatust ja sallivust, suurendades erinevate kultuuride ja traditsioonide mõistmist ning väärtustamist. Samuti võib see tugevdada sotsiaalset sidusust ning aidata luua sildu erinevate kogukondade ja põlvkondade vahel. Ühiseid kultuurilisi juuri ja väärtusi esile tõstes võib kultuuripärand aidata vähendada eelarvamusi ja diskrimineerimist.

Samas on oluline teadvustada, et kultuuripärandit võib kasutada ka tõrjutuse soodustamiseks või olemasoleva ebavõrdsuse süvendamiseks, kui seda ei käsitleta ega esitata vastutustundlikul, kriitilisel ja kaasaval viisil.

Meie projekti **CivicHeritage** eesmärk on suurendada haavatavas olukorras olevate täiskasvanute võimalusi, edendades võrdseid võimalusi, kodanikuaktiivsust, sotsiaalset ja tööalast kaasatust ning juurdepääsu õppimisvõimalustele. Erilist tähelepanu pööratakse madala kvalifikatsiooniga, töötutele ja teistele ebasoodsas olukorras olevatele täiskasvanutele.

Nende eesmärkide saavutamiseks töötavad projekti partnerid välja sihtrühma vajadustele vastavaid õppematerjale, haridusressursse, tööriistu ja meetodikaid, kasutades peamise õppevahendina **kultuuri- ja looduspärandit**.

Projekti peamised eesmärgid on järgmised:

1. Suurendada teadlikkust kohalikust kultuuri- ja looduspärandist ning soodustada selle väärtustamist täiskasvanute ja kohalike kogukondade seas.
2. Edendada kultuuri- ja looduspärandil põhinevaid uuenduslikke lähenemisviise, mis aitavad täiskasvanutel omandada teadmisi, arendada oskusi ning osaleda aktiivselt demokraatlikus elus kohalikul, riiklikul ja Euroopa tasandil.
3. Toetada täiskasvanute juurdepääsu haridusele, tööturule, ettevõtlusele ning ühiskondlikule elule, arendades nende üld- ja tulevikuoskusi, sealhulgas enesekindlust, probleemilahendusoskust, ettevõtlikkust, suhtlemisoskust, kultuuridevahelist pädevust, meeskonnatööoskust, võrgustike loomise oskust ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise oskusi.

Projekti eesmärk on toetada tööturul vähem konkurentsivõimelisi ja ebasoodsas olukorras olevaid täiskasvanuid, soodustades nende sotsiaalset, kultuurilist ja tööalast

kaasatust ning suurendades nende osalemist elukestvas õppes ja demokraatlikus ühiskonnaelus.

Käesolev pädevusraamistik on välja töötatud tööpaketi 2 „CivicHeritage pädevusraamistik“ raames. Selle eesmärk on toetada partnereid õppesisu väljatöötamisel ning pakkuda praktilisi ja kasutusvalmis vahendeid (käsiraamatut ja koolituskomplekti), keskendudes järgmistele koolitusvajadustele:

1. Kultuuritundliku pedagoogika edendamine.
2. Põlvkondadevahelise õppimise ja teadmiste edasiandmise väärtustamine hariduse osana.
3. Kultuuri- ja looduspärandi kaitse sidumine säästva arenguga, arendades samal ajal õppijate teadmisi ja oskusi.
4. Liikumine pärandi õpetamiselt pärandi kaudu ja pärandiga õpetamise suunas.
5. Kultuuri- ja looduspärandi lõimimine ebasoodsas olukorras olevate täiskasvanute õppesse, et suurendada teadlikkust Euroopa rikkalikust kultuuri- ja looduspärandist.

Eespool kirjeldatud koolitusvajaduste käsitlemine aitab tugevdada täiskasvanuhariduse koolitajate ja spetsialistide pädevusi. Selleks on välja töötatud kaks omavahel seotud ressursi, mis lähtuvad käesolevast pädevusraamistikust:

A. Teoreetiline käsiraamat

Käsiraamat pakub põhjalikku ülevaadet kultuuri- ja looduspärandist, keskendudes partnerorganisatsioonide piirkondade pärandile ning selle kasutamise võimalustele haavatavas olukorras olevate täiskasvanute õppimise toetamisel.

Käsiraamat on mõeldud koolitajatele ja spetsialistidele, kes soovivad kasutada kultuuri- ja looduspärandit:

- ajalooliste, sotsiaalsete ja majanduslike protsesside ning arengute mõtestamise vahendina;
- ressursina traditsiooniliste oskuste, ametite ja praktikate taasavastamiseks erinevates valdkondades (nt ehitus, keskkond, toit ja käsitöö);
- kultuuridevahelise mõistmise ja teadlikkuse arendamise vahendina, toetades dialoogi ja erinevate vaatenurkade mõistmist lugude, pärimuse, toidukultuuri, muusika ja tantsu kaudu;
- säästva arengu ning kultuuri- ja looduspärandi hoidmise edendamise vahendina;
- tõhusa vahendina ebasoodsas olukorras olevate täiskasvanute võimestamisel.

B. Praktiline koolituskomplekt

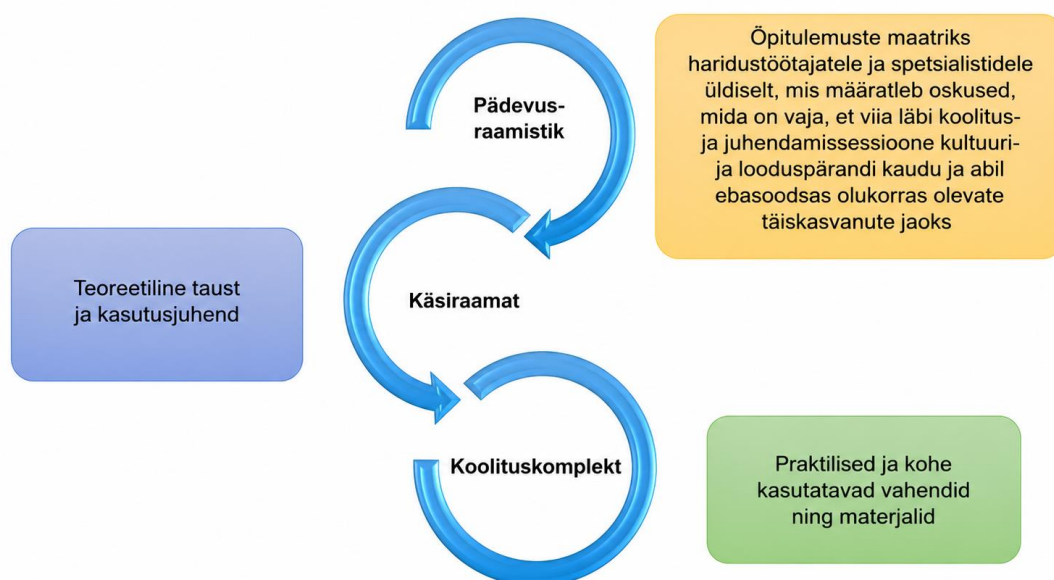
Pädevusraamistikul ja käsiraamatus esitatud teoreetilistel alustel põhinev koolituskomplekt pakub koolitajatele praktilisi meetodeid, tegevusi ja töövahendeid ebasoodsas olukorras olevate täiskasvanute õppimise toetamiseks.

Koolituskomplekt sisaldab praktilisi harjutusi, tegevusi ja õppemeetodeid, mis aitavad koolitajatel kavandada ja läbi viia kaasavaid ning õppijakeskseid õpisessioone.

Kultuuri- ja looduspärandil põhinev koolituskomplekt toetab õppijate teadmiste, oskuste ja enesekindluse arengut järgmistes valdkondades:

1. kuuluvustunne, identiteet ja kaasatus;
2. loovus ja ökodisain;
3. ettevõtlikkus (sh ajajuhtimine, planeerimine, eelarvestamine ja turundus);
4. kultuuridevaheline ja põlvkondadevaheline suhtlemine;
5. kestlik mõtteviis ja jätkusuutlikkus;
6. võrgustike loomine ja koostöö;
7. digipädevused.

CivicHeritage projekti peamised tulemused on esitatud alloleval skeemil.

Õpitulemuste maatriksi ülevaade

Lähtudes eespool kirjeldatud koolitusvajadustest ja projekti eesmärkidest, töötati välja CivicHeritage õpitulemuste maatriks (Learning Outcomes Matrix – LOM), mis on aluseks CivicHeritage käsiraamatu, koolituskomplekti ning nende sisu kavandamisel ja arendamisel.

LOM põhineb kolmel põhikomponendil: teadmistel, oskustel ja hoiakutel.

Teadmised

Teadmised hõlmavad õppimise käigus omandatud teavet, sealhulgas konkreetse töö- või õppevaldkonnaga seotud fakte, põhimõtteid, teooriaid ja praktikaid. Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) kohaselt käsitatakse teadmisi teoreetilise ja/või faktilise arusaamana.

Oskused

Oskused tähendavad võimet rakendada teadmisi ja kasutada oskusteavet ülesannete täitmisel ning probleemide lahendamisel. Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku järgi jagunevad oskused kognitiivseteks oskusteks (loogilise, intuiitiivse ja loova mõtlemise kasutamine) ning praktilisteks oskusteks (meetodite, materjalide, tööriistade ja vahendite kasutamine).

Hoiakud

Hoiakud hõlmavad väärtushinnanguid, suhtumist ja valmisolekut teadmisi ning oskusi rakendada. Need väljenduvad vastutustundes, iseseisvuses, koostöövalmiduses, kohanemisvõimes ja valmisolekus tegutseda erinevates olukordades.

Täiskasvanute oskuste ja kodanikuaktiivsuse arendamine kultuuri- ja looduspärandit väärtustades

Üldeesmärk: võimestada haavatavas olukorras olevaid täiskasvanuid, edendades võrdseid võimalusi, kodanikuaktiivsust, sotsiaalset ja tööalast kaasatust ning juurdepääsu õppimisvõimalustele kultuuri- ja looduspärandi kaudu.

Teadmised	Oskused	Hoiakud
1. Kultuuri- ja looduspärandi väärtustamine ja mõistmine – teadmised kultuuri- ja looduspärandi tähtsusest ühiskonnas, sealhulgas selle ajaloolisest, sotsiaalsest ja majanduslikust tähendusest. 2. Pedagoogilised lähenemisviisid – teadmised kultuuritundlikest pedagoogilistest meetoditest ja nende rakendamisest erineva taustaga õppijate kaasamisel. 3. Säästev areng – arusaam kultuuri- ja looduspärandi hoidmise ning säästva arengu põhimõtete omavahelistest seostest. 4. Põlvkondadevaheline õppimine – teadmised põlvkondadevahelise	1. Kultuuripädevus – oskus lõimida õppetegevustesse erinevaid kultuurilisi vaatenurki, edendades kaasatust, vastastikust mõistmist ja austust kultuurilise mitmekesisuse vastu. 2. Pärandi vahendamine ja tõlgendamine – oskus kasutada kultuuri- ja looduspärandit õppevahendina ning kujundada ajaloolised, sotsiaalsed ja keskkonnaga seotud teemad õppijate jaoks tähenduslikeks ja kaasahaaravateks õpikogemusteks. 3. Kogukonna kaasamine – oskus kaasata kohalikke kogukondi pärandi hoidmise ja väärtustamise tegevustesse, tugevdades kuuluvustunnet,	1. Eetiline teadlikkus – valmisolek tegutseda eetiliselt kultuuri- ja looduspärandi valdkonnas, austades asjaomaste kogukondade õigusi, väärtusi ja traditsioone. 2. Kriitiline mõtlemine – võime kriitiliselt analüüsida kultuuripärandiga seotud narratiive, tõlgendusi ja praktikaid, märgata võimalikke eelarvamusi ning toetada kaasavaid lähenemisviise. 3. Kohanemisvõime – valmisolek arvestada õppijate ja kogukondade erinevate vajaduste, taustade ja kogemustega ning kohandada oma tegevust vastavalt olukorrale.

õppimise ja teadmiste edasiandmise tähtsusest ning erinevatest meetoditest. 5. Euroopa kultuuriline mitmekesisus – teadmised Euroopa kultuuripärandi mitmekesisusest ning selle rollist kultuuridevahelise mõistmise ja dialoogi edendamisel. 6. Ettevõtlikkus kultuuripärandi valdkonnas – arusaam ettevõtlikkuse põhimõtetest kultuuripärandiga seotud tegevustes ja projektides, sealhulgas ajajuhtimisest, eelarvestamisest ja turundusest. 7. Digipädevused kultuuripärandi valdkonnas – teadmised digitaalsetest tööriistadest ja platvormidest, mida kasutatakse kultuuri- ja looduspärandi dokumenteerimiseks, säilitamiseks ja tutvustamiseks.	vastutustunnet ja aktiivset osalust. 4. Loovus ja innovatsioon – oskus kavandada ja rakendada uuenduslikke pärandihariduse lähenemisviise, sealhulgas ökodisaini põhimõtteid ja kestlikke praktikaid. 5. Suhtlemisoskus – oskus toetada kultuuridevahelist ja põlvkondadevahelist dialoogi, kasutades jutustamist, muusikat, kunsti ja teisi kultuurilise väljenduse vorme. 6. Võrgustike loomine ja koostöö – oskus luua ja hoida partnerlussuhteid erinevate sidusrühmadega, sealhulgas pärandiorganisatsioonid e, haridusasutuste ja kogukondlike ühendustega. 7. Digipädevus – oskus kasutada digitaalseid tööriistu kultuuri- ja looduspärandi dokumenteerimiseks, uurimiseks, säilitamiseks ja tutvustamiseks, suurendades selle kättesaadavust ja nähtavust.	4. Algatusvõime – valmisolek märgata ja kasutada võimalusi kultuuri- ja looduspärandi tutvustamiseks, väärtustamiseks ja õppesse lõimimiseks. 5. Reflektiivne praktika – harjumus analüüsida oma õpetamis- ja juhendamisprikatid ning kasutada tagasisidet ja enesehindamist pidevaks arenguks. 6. Iseseisva õppimise toetamine – valmisolek julgustada õppijaid võtma vastutust oma õppimise eest ning toetada neid iseseisval uurimisel ja avastamisel. 7. Juhtimine ja eestvedamine – valmisolek algatada ja juhtida koostööprojekte, inspireerida teisi ning toetada kultuuri- ja looduspärandi hoidmist, väärtustamist ja edasiandmist.
---	--	--

Käsiraamatu ja koolituskomplekti kavandamine ning arendamine põhineb eespool kirjeldatud õpitulemuste maatriksil (LOM), mida täiendavad temaatilised õppematerjalid. Need materjalid pakuvad suuniseid ning näiteid võimalikust sisust, meetoditest ja töövahenditest, mis toetavad Civicheritage projekti eesmärkide saavutamist.

Projekti peamised eesmärgid on järgmised:

1. Suurendada teadlikkust kohalikust kultuuri- ja looduspärandist ning soodustada selle väärtustamist täiskasvanute ja kohalike kogukondade seas.
2. Edendada kultuuri- ja looduspärandil põhinevaid uuenduslikke lähenemisviise, mis aitavad täiskasvanutel omandada teadmisi, arendada oskusi ning osaleda aktiivselt demokraatlikus elus kohalikul, riiklikul ja Euroopa tasandil.
3. Toetada täiskasvanute juurdepääsu haridusele, tööturule, ettevõtlusele ning ühiskondlikule elule, arendades nende üldoskusi ja võtmepädevusi, sealhulgas

enesekindlust, probleemilahendusoskust, ettevõtlikkust, suhtlemisoskust, kultuuridevahelist pädevust, meeskonnatööoskust, võrgustike loomise oskust ning digipädevusi.

Hariduslikud töölehed

Käesolevate õppelehtede eesmärk on süvendada koolitajate ja haridustöötajate arusaama kultuuri- ja looduspärandi tähtsusest ühiskonnas, käsitledes selle ajaloolisi, sotsiaalseid ja majanduslikke mõõtmeid. Samuti aitavad need pakkuda õpetajatele ja koolitajatele teadmisi, meetodeid ja praktilisi töövahendeid, et lõimida kultuuri- ja looduspärand oma õppe- ja juhendamistegevusse.

Õppelehed on koostatud selleks, et toetada partnerorganisatsioone tööpakettide WP2 ja WP3 raames sisu ning õppematerjalide väljatöötamisel. Samal ajal võivad need olla inspiratsiooni- ja ressursiallikaks kõigile õpetajatele, koolitajatele ja teistele haridusvaldkonna spetsialistidele nende igapäevases töös.

Õppelehed on kättesaadavad infograafikutena CivicHeritage e-õppekeskkonnas: <https://civicheritage.eu/>. Nende tekstiversioonid on esitatud lisas 1.

Soovitused koolituskomplekti koostamiseks

Selleks et koolituskomplekt oleks praktiline ja hõlpsasti kasutatav õppevahend, on soovitatav see üles ehitada kahest omavahel seotud osast, lähtudes käesolevast pädevusraamistikust.

1. Tunnikava

Esimene osa sisaldab üksikasjalikku tunnikava, milles on kirjeldatud iga õppemooduli õpieesmärgid, sisu ja õpitegevused.

2. Harjutused, meetodid ja praktilised tegevused

Teine osa sisaldab harjutusi, ülesandeid, meetodeid ja praktilisi tegevusi, mis aitavad kinnistada õppemoodulis käsitletud teadmisi ja oskusi. Iga moodul võiks sisaldada vähemalt kahte harjutust või ülesannet, ühte praktilist tegevust ning ühte pedagoogilist meetodit.

Õpieesmärgid

Õpieesmärgid kirjeldavad selgelt ja mõõdetavalt, mida õppijad peaksid õppetegevuse või kursuse lõpuks teadma, oskama või mõistma. Need määratlevad õppeprotsessi oodatavad tulemused ning aitavad kavandada õppesisu, valida sobivaid õppemeetodeid ja hinnata õppijate arengut.

Ülevaade

Ülevaade annab lühikese kirjelduse moodulis käsitletavatest teemadest ja tegevustest, mida avatakse põhjalikumalt koolituskomplekti teises osas.

Iga tunnikava võiks sisaldada järgmisi elemente:

1. Jääsulataja või sissejuhatav tegevus, mis on seotud mooduli teemaga.
2. Vähemalt üks pedagoogiline meetod, mis toetab õppemooduli eesmärkide saavutamist. Sobiva meetodi valimiseks võib kasutada pädevusraamistikus esitatud õppelehti.
3. Vähemalt kaks harjutust või ülesannet, mis toetavad teadmiste omandamist ja oskuste arendamist.
4. Vähemalt üks praktiline tegevus, mis võimaldab õppijatel omandatud teadmisi ja oskusi reaalses olukorras rakendada.

Materjalid

Loetelu kõigist õppemooduli läbiviimiseks vajalikest materjalidest ja ressurssidest, näiteks kaartidest, fotodest, paberist, kirjutusvahenditest, projektorist, internetiühendusega arvutitest ning muudest õppeprotsessi toetavatest vahenditest.

Hindamine

Iga moodul peaks sisaldama hindamisvahendit, mis võimaldab hinnata, mil määral on õpitulemused saavutatud. Hindamiseks võib kasutada erinevaid meetodeid, näiteks valikvastustega küsimusi, avatud küsimusi, praktilisi ülesandeid, enesehindamist või muid sobivaid hindamisviise.

LISA 1 – Hariduslike töölehtede tekstiversioon (Word)

Hariduslik tööleht 1: Kultuuri- ja looduspärandi hindamine ja teadvustamine

Sissejuhatus: Kultuuri- ja looduspärand hõlmab meie ühise inimajaloo ja keskkonna materiaalseid ja immateriaalseid aspekte. Nende elementide mõistmine ja väärtustamine on olulised, edendamaks kuuluvustunnet, identiteeti ja vastutustunnet meie planeedi ja selle mitmekesiste kultuuride suhtes.

A. Põhimõisted:

1. Kultuuripärand:

1. **Määratlus:** Kultuuripärand viitab grupi või ühiskonna füüsiliste esemete ja immateriaalsete omaduste kogumile, mis on päritud varasematelt põlvkondadelt.
2. **Näited:** Ajaloolised paigad, monumendid, traditsioonid, keeled, rituaalid, muusika, tants, köök ja rahvapärimus.

3. **Olulisus:** Kultuuripärand kajastab kogukonna või tsivilisatsiooni identiteeti, väärtushinnanguid, uskumusi ja kogemusi. See loob silla mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, aidates kaasa sotsiaalsele ühtekuuluvusele, mitmekesisusele ja mõistmisele.

2. Looduspärand:

- **Määratlus:** Looduspärand hõlmab mitmekesiseid ökosüsteeme, liike, geoloogilisi moodustisi ja maastikke, mis on aja jooksul välja kujunenud.
- **Näited:** Rahvuspargid, looduskaitsealad, UNESCO maailmapärandi paigad, elurikkuse koondumispaid, geoloogilised moodustised ja ökosüsteemid.
- **Olulisus:** Looduspärand pakub olulisi ökosüsteemiteenuseid, nagu puhas õhk, vesi ja pinnas, samuti vaba aja, esteetilisi ja vaimseid hüvesid. See kajastab Maa bioloogilist ja geoloogilist arengut ning on hädavajalik elurikkuse säilitamiseks ja jätkusuutliku arengu tagamiseks.

3. Ajalooline kontekst:

1. **Mis:** Kultuuri- ja looduspärandi ajaloolise tausta mõistmine aitab õpetajatel ja õppijatel hinnata inimühiskondade arengut ja nende suhet keskkonnaga.
2. **Kuidas:** Uurige olulisi ajaloolisi sündmusi, liikumisi ja kultuuridevahelist vastasmõju, mis on kujundanud pärandipaiku ja maastikke.

4. Sotsiaalne kontekst:

1. **Mis:** Mõelge kultuuri- ja looduspärandi sotsiaalsele olulisusele identiteedi, kuuluvustunde ja kogukonna ühtekuuluvuse edendamisel.
2. **Kuidas:** Arutage, kuidas pärandipaigad ja traditsioonid toetavad kohalikke majandusi, turismi ja kultuurivahetust.

5. Majanduslik kontekst:

1. **Mis:** Analüüsige kultuuri- ja looduspärandi majanduslikku väärtust turismitulu, töökohtade loomise ja jätkusuutliku arengu võimaluste seisukohalt.
2. **Kuidas:** Uurige, milliste strateegiate abil tasakaalustada majandusarengut pärandikaitse ja kogukonna kaasamisega.

B. Õpetamisstrateegiad:

1. Interdistsiplinaarne lähenemine:

- Lõimige kultuuri- ja looduspärandi teemad erinevatesse õppeainetesse, sh ajalugu, geograafia, keskkonnateadus, kirjandus ja kunst.

- Julgustage valdkondadevahelisi arutelusid ja projektipõhiseid õpitegevusi, uurimaks pärandikaitse väljakutseid ja lahendusi.

2. Kogemusõpe:

- Korraldage õppekäike pärandipaikadesse, muuseumidesse, botaanikaaedadesse või looduskaitsealadele, pakkumaks praktilisi õppimiskogemusi.
- Viige läbi ekskursioone, interaktiivseid töötubasid või kutsuge pärandieksperte loenguid pidama, süvendamaks õpilaste mõistmist ja väärtustamisoskust.

3. Digiõppevara:

- Kasutage veebiallikaid, virtuaaltuure, dokumentaalfilme ja interaktiivseid kaarte, täiendamaks klassis toimuvat õpet ja hõlbustamaks pärandipaikade virtuaalset uurimist.
- Julgustage õpilasi läbi viima uurimisprojekte või looma multimeediaesitlusi konkreetsete päranditeemade või asukohtade kohta.

4. Kogukonna kaasamine:

- Edendage koostööd kohalike pärandiorganisatsioonide, põlisrahvaste kogukondade ja keskkonnaga tegelevate MTÜdega, kaasamaks õpilasi pärandikaitsealgaustesse ja kogukonnapõhistesse projektidesse.
- Julgustage õpilasi tegutsema vabatahtlikuna või osalema pärandiga seotud üritustel, festivalidel või taastamistöodes, arendamaks kodanikuvastutust ja -aktiivsust.

Viited:

- UNESCO Maailmapärandi Keskus: <https://whc.unesco.org/>
- Rahvusvaheline Looduskaitse Liit (IUCN): <https://www.iucn.org/>
- Euroopa Rahvuspargid: <https://national-parks.org/europe>
- Euroopa Muuseumide Võrgustik: <https://museums.eu/museum/index>

Hariduslik tööleht 2: Pedagoogilised lähenemised – kultuuritundlikud pedagoogikad

Sissejuhatus: Kultuuritundlik õpetamine on lähenemisviis, mis tunnustab õpilaste kultuuritausta, kogemusi ja vaatenurki ning integreerib need õpetamise ja õppimise kõikidesse aspektidesse. Tunnustades ja väärtustades õpilaste kultuurilist identiteeti, loovad õpetajad kaasavaid ja jõustavaid õpikeskkondi, mis suurendavad õpilaste kaasatust ja toetavad õpisaavutusi.

A. Põhimõisted:

1. Kultuuritundlikkus:

- **Määratlus:** Kultuuritundlikkus hõlmab õpilaste kultuuritausta, kogemuste ja vaatenurkade tunnustamist, austamist ja integreerimist õpetamispraktikatesse.
- **Näited:** Õpilaste keelte, traditsioonide, ajaloo ja elukogemuste arvessevõtmine ja kaasamine õppekavasse, õppetöösse ja hindamisse.
- **Olulisus:** Kultuuritundlik õpetamine edendab võrdsust, mitmekesisust ja sotsiaalsel õiglust, tunnustades õpilaste identiteeti ja luues kaasavaid õpikeskkondi, kus kõik õpilased tunnevad end väärtustatuna ja jõustatuna.

2. Kultuuriline pädevus:

- **Määratlus:** Kultuuriline pädevus viitab õpetajate võimele tõhusalt suhelda ja toetada erineva kultuuritaustaga õpilasi.
- **Näited:** Teadlikkuse suurendamine enda kultuurilistest eelarvamustest ja oletustest, pidev eneserefleksioon ja erialane areng ning õpetamisstrateegiate kohandamine vastavalt mitmekesiste õppijate vajadustele.
- **Olulisus:** Kultuuriliselt pädevad õpetajad on võimelised paremini looma positiivseid suhteid, ületama kultuurilisi erinevusi ja hõlbustama tähendusrikkaid õpikogemusi kõigi õpilaste jaoks.

3. Varadepõhine lähenemine:

- Selle asemel, et vaadelda õpilaste kultuuritausta kui puudujääki või takistust õppimisele, kasutage varadepõhist lähenemist, mis tunnustab ja võimendab õpilaste kultuurivarasid, tugevaid külgi ja teadmistesüsteeme.
- Rõhutage õpilaste kultuurilist identiteeti ja huvisid kajastavate, kultuuriliselt asjakohaste ja toetavate õppekavamaterjalide, juhendamisstrateegiate ja hindamispraktikate tähtsust.

4. Õpilaste hääl ja tegutsemisvabadus:

- Jõustage õpilasi oma õpingutes aktiivselt osalema, tervitades nende vaatenurki, kogemusi ja panust klassiaruteludesse, tegevustesse ja otsustusprotsessidesse.
- Edendage kuuluvustunnet ja omanditunnet, luues õpilastele võimalusi jagada oma kultuuripärandit, lugusid ja andeid eakaaslastega.

5. Koostöine ja reflekteeriv õppetegevus:

- Kujundage koostöine ja reflekteeriv õpetamiskultuur, kus õpetajad peavad dialoogi, jagavad parimaid praktikaid ja analüüsivad kriitiliselt oma õpetamise mõju õpilaste õppele ja heaolule.
- Paluge tagasisidet õpilastelt, kolleegidelt ja peredelt, et pidevalt täiustada ja parendada kultuuritundlikke õppemeetodeid.

B. Õpetamisstrateegiad:

1. Kultuuriliselt asjakohane õppekava:

- Looge õppekavaüksusi ja õppetegevusi, mis hõlmavad mitmekesiseid vaatenurki, kultuurilisi esemeid, kirjandust ja ajaloolisi narratiive, mis on seotud õpilaste tausta ja kogemustega.
- Julgustage õpilasi kriitiliselt analüüsima ja panustama teadmiste loomisesse kultuuritundlike uurimusprojektide ja arutelude kaudu.

2. Kaasavad õpetamispraktikad:

- Varieerige õpetamist, kohandamaks seda mitmekesiste õpistiilide, keeleoskustasemete ja kultuuriliste eelistustega.
- Kaasake õpetamispraktikatesse kultuuritundlikke strateegiaid, näiteks lugude jutustamine, koosõpe, visuaalsed kujutised ja kogemusõpe, et kaasata õpilasi ja muuta õppimine tähendusrikkaks ning juurdepääsetavaks.

3. Kultuuritundlik hindamine:

- Kasutage erinevaid formatiivseid ja summeerivaid hindamismeetodeid, mis vastavad õpilaste kultuuri- ja keelelisele taustale, võimaldades neil näidata oma arusaamist ja aine valdamist viisidel, mis on nende jaoks autentsed ja tähendusrikkad.
- Pakkuge õpilastele võimalusi ennast hinnata, seada eesmärgi ja analüüsida oma edasijõudmist õppimises, edendades autonoomiat ja vastutust oma akadeemilise arengu eest.

4. Partnerlussuhted perede ja kogukondadega:

- Edendage tugevaid partnerlussuhteid õpilaste perede, kogukondade ja kultuuriorganisatsioonidega, et luua usaldust, kultuurilist vastastikust mõistmist ja koostöiseid tugivõrgustikke.
- Kaasake peresid kultuuriliselt asjakohastesse töötubadesse, üritustesse ja pidulikesse sündmustesse, et tähistada mitmekesisust ning edendada kultuuridevahelist mõistmist ja solidaarsust.

Hariduslik tööleht 3: Jätkusuutlik areng

Sissejuhatuse: Jätkusuutlik areng on terviklik lähenemisviis, mille eesmärk on rahuldada praeguste põlvkondade vajadusi, kahjustamata tulevaste põlvkondade võimet rahuldada oma vajadusi. Kultuuri- ja looduspärandi kaitse ja jätkusuutliku arengu põhimõtete edendamise vastastikuse sõltuvuse mõistmine on keskkonnahoiu, kultuuripärandi säilitamise ja sotsiaalse õigluse edendamiseks ülioluline.

A. Põhimõisted:

1. Kultuuri- ja looduspärand:

- **Määratlus:** Kultuuri- ja looduspärand hõlmab inimajaloo ja keskkonna materiaalseid ja immateriaalseid aspekte, mis on kultuuriliselt, ajalooliselt ja ökoloogiliselt olulised.
- **Näited:** Ajaloolised paigad, monumendid, põlisrahvaste teadmistesüsteemid, elurikkuse koondumispaid, ökosüsteemid ja geoloogilised moodustised.
- **Olulisus:** Kultuuri- ja looduspärand kajastab inimsivilisatsiooni ja looduse rikkust ning mitmekesisust, aidates kaasa sotsiaalsele ühtekuuluvusele, identiteedi kujunemisele ja ökoloogilisele tasakaalule.

2. Jätkusuutlik areng:

1. **Määratlus:** Jätkusuutlik areng püüab tasakaalustada majanduskasvu, keskkonnakaitset ja sotsiaalset võrdsust, tagamaks praeguste ja tulevaste põlvkondade heaolu.
2. **Põhimõtted:** Keskkonnakaitse, sotsiaalne kaasatus, majanduslik heaolu, põlvkondadevaheline õiglus ja kultuuripärandi säilitamine.
3. **Olulisus:** Jätkusuutlik areng edendab harmooniat inimtegevuse ja looduskeskkonna vahel, otsides lahendusi sellistele ülemaailmsetele probleemidele nagu kliimamuutused, elurikkuse vähenemine, vaesus ja ebavõrdsus.

3. Vastastikune seotus:

- Teadvustage kultuuri- ja looduspärandi säilitamise ning jätkusuutliku arengu eesmärkide vastastikust seotust.
- Mõistke, kuidas kultuuripärandi säilitamine aitab kaasa kogukonna vastupidavusele, identiteedi säilitamisele ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele, samas kui looduspärandi kaitse toetab ökosüsteemiteenuseid, elurikkuse säilitamist ja vastupanuvõimet kliimamuutustele.

4. Pärand kui ressurss:

- Käsitlege kultuuri- ja looduspärandit kui väärtuslikke ressursse jätkusuutliku arengu jaoks.

- Uurige, kuidas päranditurism, traditsioonilised ökoloogilised teadmised, jätkusuutlik põllumajandus ja ökokultuurilised ettevõtted võivad luua majanduslikke võimalusi, edendada kohalikke elatusvahendeid ja toetada kogukonna arengut, säilitades samal ajal kultuuri- ja loodusväärtusi.

B. Õpetamisstrateegiad:

1. Integreeritud õppekava:

- Lõimige kultuuri- ja looduspärandi säilitamise ja jätkusuutliku arengu põhimõtted erinevatesse õppeainetesse, sealhulgas sotsiaalainetesse, keskkonnateadustesse, geograafiasse ja majandusõppesse.
- Kujundage ainetevahelisi õpikogemusi, mis uurivad keerukaid suhteid inimühiskondade, kultuuripraktikate, ökoloogiliste süsteemide ja jätkusuutliku arengu eesmärkide vahel.

2. Juhtumiuuringud ja näited tõsielust:

- Kasutage juhtumiuuringuid ja tõsielulisi näiteid, illustreerimaks jätkusuutliku arengu põhimõtete praktilisi rakendusi pärandi säilitamise algatustes.
- Analüüsige edulugusid ja väljakutseid, millega kogukonnad ja organisatsioonid silmitsi seisavad, püüdes tasakaalustada pärandi säilitamist ja jätkusuutliku arengu eesmärke.

3. Projektipõhine õpe:

- Kaasake õppijaid projektipõhistesse õppetegevustesse, mis käsitlevad kohalikke jätkusuutlikkuse väljakutseid, ühendades need kultuuri- ja looduspärandi säilitamise strateegiatega.
- Julgustage õppijaid looma kogukonnapõhiseid projekte, mis edendavad pärandi säilitamist, keskkonnahoidu ja sotsiaalset kaasatust, soodustades kodanikuaktiivsust ja kogukonna kaasamist.

4. Õppekäigud ja kogemusõpe:

- Korraldage õppekäike pärandipaikadesse, looduskaitsealadele, jätkusuutlikkuse projektidesse või kultuuriasutustesse, et pakkuda vahetuid kogemusi pärandi säilitamise ja jätkusuutliku arengu vahelise vastastikuse seotuse kohta.
- Viige läbi ekskursioone, töötubasid või teenindusõppe tegevusi, mis võimaldavad õpilastel suhelda pärandi säilitamise praktikute,

keskkonnaekspertide ja kogukonna sidusrühmadega, süvendamaks nende mõistmist ja väärtustamisoskust.

C. Viited:

- ÜRO jätkusuutliku arengu eesmärgid (UNSDGs): <https://sdgs.un.org/goals>
- Rahvusvaheline Looduskaitse Liit (IUCN): <https://www.iucn.org/>
- Euroopa Pärandiliit: <https://europeanheritagealliance.eu/>
- Rahvusvaheline Mälestiste ja Pärandipaikade Nõukogu (ICOMOS): <https://www.icomos.org/>

Hariduslik tööleht 4: Põlvkondadevaheline õppimine

Sissejuhatus: Põlvkondadevaheline õppimine hõlmab teadmiste, oskuste ja kogemuste vahetamist erinevate vanuserühmade vahel perekondades, kogukondades ja ühiskondades. Põlvkondadevahelise edasikandumise kui hariduse vormi olulisuse teadvustamine on võtmeks kultuuripärandi säilitamisel, sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisel ja tähendusrikaste suhete kasvatamisel põlvkondade vahel.

Põhimõisted:

1. Põlvkondadevaheline edasikandumine:

- Määratlus: Põlvkondadevaheline edasikandumine viitab teadmiste, väärtushinnangute, traditsioonide ja tavade edasiandmisele vanematelt põlvkondadelt noorematele peredes ja kogukondades.
- Näited: Suuline jutuveestmine, kultuurirituaalid, põlvkondadevaheline mentorlus, praktiline õpe ning perekondlikud rollid ja kohustused.
- Olulisus: Põlvkondadevaheline edasikandumine mängib kultuurilise identiteedi, pärandi ja mälu säilitamisel olulist rolli, soodustades kuuluvustunnet ja järjepidevust põlvkondade vahel.

2. Põlvkondadevahelise õppimise olulisus:

- Uurige põlvkondadevahelise õppimise olulisust mõistmise, empaatia ja austuse edendamisel põlvkondade vahel.
- Arutage, kuidas põlvkondadevaheline suhtlus aitab kaasa kultuuriliste väärtushinnangute, oskuste ja elutarkuse edasikandumisele, rikastades üksikisikute isiklikku arengut ja sotsiaalset lõimumist.

3. Põlvkondadevahelise edasikandumise meetodid:

- Suuline traditsioon: Lugude, legendide, rahvajuttude ja ajalooliste narratiivide edasiandmine suulise jutuvestmise kaudu peredes ja kogukondades.
- Kogemusõpe: Osalemine käelistes tegevustes, käsitöös, rituaalides ja tseremooniates, mis kehastavad kultuuritraditsioone ja põlvkondadevahelisi teadmisi.
- Mentorlus ja praktika: Vanemate täiskasvanute sidumine nooremate inimestega, et nad oleksid mentorid, juhendajad ja eeskujud erinevates valdkondades, näiteks käsi- ja oskustöö, kunst ja eluks vajalikud oskused.
- Põlvkondadevahelised tegevused: Põlvkondadevaheliste programmide, töötubade ja ürituste, mis hõlbustavad tähendusrikast suhtlemist, dialoogi ja koostööd erinevate vanuserühmade vahel, korraldamine.

Õpetamisstrateegiad:

1. Perede ja kogukonna kaasamine:

- Julgustage õpilasi uurima oma perekonna ajalugu, traditsioone ja kultuurikombeid intervjuude, jutuvestmisseansside ja perekonnapärandi projektide kaudu.
- Looge võimalusi, et õpilased saaksid luua sidemeid vanemate pereliikmete, kogukonna juhtide ja teiste autoriteetsete isikutega, et õppida tundma nende kogemusi, vaatenurki ja elutarkust.

2. Põlvkondadevahelised tegevused:

- Korraldage koolides, kogukonnakeskustes või kultuuriasutustes põlvkondadevahelisi õppetegevusi, millest võtavad osa erinevatest vanuserühmadest inimesed eesmärgiga jagada teadmisi, oskusi ja lugusid.
- Tehke koostööd kohalike organisatsioonide, vanade- või hooldekodudega, et arendada põlvkondadevahelisi programme, näiteks aiandusprojekte, kokandustunde, kunstitöötubasid või põlvkondadevahelisi jutuvestmisringe.

3. Kultuuripärandi säilitamine:

- Lõimige põlvkondadevaheline õppimine kultuuripärandi säilitamise algatustesse, kaasates vanemaid täiskasvanuid ja noori traditsiooniliste teadmiste ja tavade dokumenteerimisse, taaselustamisse ja edasikandmisse.
- Julgustage õpilasi osalema aktiivselt pärandi säilitamise projektides, mis hõlmavad koostööd vanemate põlvkondadega, tagamaks kultuuritraditsioonide järjepidevust ja asjakohasust.

4. Reflekteeriv õppetegevus:

- Soodustage analüüsivaid arutelusid ja pävikupidamistegevusi, mis julgustavad õpilasi kriitiliselt mõtlema oma põlvkondadevaheliste õpikogemuste üle, võttes arvesse nende mõju oma identiteedile, väärtushinnangutele ja suhetele.
- Soodustage empaatiat, austust ja väärtustamist erinevate vaatenurkade ja elukogemuste suhtes põlvkondade vahel, kasutades juhendatud refleksiooni ja dialoogi.

Viited:

- Bengtson, V. L. (2001). Beyond the Nuclear Family: The Increasing Importance of Multigenerational Bonds. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 1–16. (online: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1741-3737.2001.00001.x>)
- Hatton-Yeo, A. (Ed.). (2006). *Intergenerational Learning and the Contributions of Older People*. Policy Press.
- Hagestad, G. O., & Uhlenberg, P. R. (2005). The Social Separation of Old and Young: A Root of Ageism. *Journal of Social Issues*, 61(2), 343–360. (online: <https://spssi.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-4560.2005.00409.x>)

Hariduslik tööleht 5: Euroopa kultuuriline mitmekesisus

Sissejuhatus: Euroopa on koduks rikkalikule kultuurilisele mitmekesisusele, hõlmates keelte, traditsioonide, köökide, kunstide ja ajalooliste pärandite mosaiiki. Euroopa kultuurilise mitmekesisuse mõistmine ja tähistamine on oluline, soodustamaks kultuuridevahelist dialoogi, vastastikust austust ja solidaarsust üha enam omavahel seotud maailmas.

Põhimõisted:**1. Euroopa kultuuriline mitmekesisus:**

- Määratlus: Euroopa kultuuriline mitmekesisus viitab paljudele kultuurilistele väljendustele, identiteetidele ja traditsioonidele, mida sellelt kontinendilt leida võib ja mis on kujunenud välja sajanditepikkuste ajalooliste, geograafiliste ja sotsiaalsete vastasmõjude kaudu.
- Näited: Keeleline mitmekesisus (nt romaani, germaani, slaavi keeled), piirkondlikud köögid, rahvapärismus, muusika, tants, arhitektuuristiilid, usulised tavad ja kunstivoolud.
- Olulisus: Euroopa kultuuriline mitmekesisus peegeldab inimkogemuste rikkust ja keerukust, soodustades kuuluvustunnet, identiteeti ja pärandit

erinevates kogukondades ning aidates kaasa Euroopa ühiskondade elujõulisusele ja dünaamilisusele.

2. Ajalooline ja geograafiline kontekst:

- Uurige ajaloolisi ja geograafilisi tegureid, mis on kujundanud Euroopa kultuurilist mitmekesisust, sealhulgas rännet, vallutusi, kaubateid, koloniaalpärandid ja geopoliitilisi muutusi.
- Arutage, kuidas erinevate kultuuride ja tsivilisatsioonide vastastikune mõju on aja jooksul mõjutanud Euroopa identiteeti, kultuuripraktikaid ja pärandimaastikke.

3. Kultuuridevaheline mõistmine:

1. Tõstke esile kultuuridevahelise mõistmise ja empaatia edendamise olulisust, ületamaks kultuurilisi lõhesid ja soodustada sotsiaalset ühtekuuluvust mitmekesisest Euroopa ühiskondades.
2. Rõhutage kultuuridevahelise dialoogi, multikultuurse hariduse ja kaasavate strateegiate väärtust, mis tunnustavad ja austavad kõigi isikute õigusi ja väärikust, sõltumata nende kultuurilisest taustast.

4. Euroopa Liit ja kultuuripoliitika:

1. Arutage Euroopa Liidu (EL) rolli kultuurilise mitmekesisuse, pärandi säilitamise ja kultuurivahetuse edendamisel selliste algatuste kaudu nagu Euroopa kultuuripealinnade programm, Creative Europe ja Euroopa kultuuripärandi märgis.
2. Uurige EL-i poliitikaid ja rahastamisvõimalusi, mille eesmärk on kaitsta keelelist mitmekesisust, edendada kultuuripärandi turismi ning toetada kultuuri- ja loomevaldkondi üle Euroopa.

Õpetamisstrateegiad:

8. Multimeediavahendid:

1. Kasutage multimeediavahendeid, näiteks videoid, dokumentaalfilme, virtuaalruume ja veebinäituseid, et tutvustada õpilastele Euroopa kultuuripärandi mitmekesisust.
2. Näidake traditsiooniliste ja kaasaegsete kultuuriliste väljenduste näiteid erinevatest Euroopa piirkondadest, rõhutades nende tähendust ja panust Euroopa identiteeti ja pärandisse.

9. Kultuurivahetusprogrammid:

1. Julgustage õpilasi osalema kultuurivahetusprogrammides, õppima välismaal või virtuaalses õpilasvahetuses teiste Euroopa riikide koolide ja organisatsioonidega.
2. Soodustage kultuuridevahelist koostööd, keeleõpet ja kultuurilist pädevust, hõlbustades suhtlust ja koostööprojekte erineva kultuuritaustaga õpilaste vahel.

10. Pärandirajad ja õppekäigud:

1. Korraldage pärandiradu, õppekäike või virtuaaltuure, et uurida kuulsaid kultuurimälestisi, muuseume, ajaloolisi paiku ja UNESCO maailmapärandi paiku kogu Euroopas.
2. Pakkuge õpilastele võimalusi suhelda kohalike kogukondade, kultuuripraktikute ja pärandiekspertidega, et süvendada nende arusaamist Euroopa kultuurilisest mitmekesisusest ja pärandi säilitamise jõupingutustest.

11. Kultuurifestivalid ja pidustused:

1. Tähistage Euroopa kultuurilist mitmekesisust kultuurifestivalide, teemaürituste ja multikultuursete etenduste kaudu, mis näitavad ilmekalt Euroopa kultuuripärandi rikkust ja elujõudu.
2. Julgustage õpilasi aktiivselt osalema kultuuripidustuste korraldamisel ja külastamisel, edendades kultuuridevahelist vahetust ja erinevate kultuuriliste väljenduste tunnustamist.

Viited:

1. Euroopa Liit (EL): https://european-union.europa.eu/index_en
2. Euroopa Nõukogu: <https://www.coe.int/en/web/portal>
3. UNESCO Maailmapärandi Keskus: <https://whc.unesco.org/>
4. Euroopa Kultuurifond: <https://culturalfoundation.eu/>
5. Euroopa Kultuuriradade Instituut: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/about>

Hariduslik tööleht 6: Ettevõtlus pärandivaldkonnas

Sissejuhatus: Ettevõtlus pärandivaldkonnas hõlmab ettevõtluspõhimõtete ja -strateegiate rakendamist pärandiga seotud projektides, nagu kaitsealgatused, kultuurisündmused ja turismiprojektid. Ettevõtluse aspektide mõistmine

pärandivaldkonnas on oluline, et maksimeerida pärandivarade potentsiaali, edendada innovatsiooni ja saavutada pikaajaline elujõulisus.

Põhimõisted:

1. Ettevõtlus pärandivaldkonnas:

1. Määratlus: Ettevõtlus pärandivaldkonnas hõlmab võimaluste tuvastamist ja ärakasutamist väärtuse loomiseks, tulu teenimiseks ja sotsiaalse mõju saavutamiseks pärandisektoris.
2. Näited: Päranditurismi ettevõtted, kultuuripärandi idufirmad, pärandikaitse ettevõtted ja kogukonnapõhised pärandialgatused.
3. Olulisus: Ettevõtlikud lähenemised võimaldavad pärandispetsialistidel kasutada pärandivarasid, ressursse ja teadmisi, et rahuldada ühiskondlikke vajadusi, säilitada kultuurilist identiteeti ja edendada jätkusuutlikku arengut.

2. Ajaplaneerimine:

1. Olulisus: Tõhus ajaplaneerimine on oluline pärandiprojektide planeerimisel, elluviimisel ja hindamisel kindlaksmääratud ajakava piires.
2. Strateegiad: Selgete eesmärkide ja prioriteetide seadmine, projekti ajakava ja verstapostide loomine, ülesannete delegeerimine, tähtaegadega toimetulek ja ootamatute väljakutsetega kohanemine.

3. Eelarvestamine ja finantsjuhtimine:

- Olulisus: Eelarvestamine ja finantsjuhtimine on olulised ressursside eraldamiseks, kulude kontrollimiseks ja pärandiprojektide rahalise jätkusuutlikkuse tagamiseks.
- Strateegiad: Realistlike eelarvete koostamine, kulude prognoosimine, kulutuste jälgimine, rahastamisvõimaluste otsimine ja tuluallikate mitmekesistamine.

4. Turundus ja levitamine:

1. Olulisus: Turundus ja edendamine on olulised, et tõsta teadlikkust, meelitada ligi külastajaid ja kaasata sidusrühmi pärandiga seotud projektidesse.
2. Strateegiad: Sihtgruppide määratlemine, veenvate narratiivide loomine, digitaalse turunduse kanalite kasutamine, partnerlussuhete võimendamine ja turunduse tõhususe mõõtmine.

Õpetamisstrateegiad:

1. Juhtumiuuringud ja simulatsioonid:

- Esitage juhtumiuuringuid edukatest pärandiettevõtluse ettevõtetest või projektidest, mis sisaldavad ettevõtluspõhimõtteid.
- Korraldage simulatsioone või rollimängutegevusi, kus õpilased saavad kogeda otsustusprotsesse, mis on seotud ajaplaneerimise, eelarvestamise ja turundusega pärandikontekstis.

2. Külalislektorid ja ekspertide nõustamisrühmad:

- Kutsuge külalislektoreid pärandiorganisatsioonidest, kultuuriettevõtetest või ettevõtlusest, et nad jagaksid oma kogemusi ja teadmisi.
- Korraldage ekspertide nõustamisrühma- või küsimuste-vastuste sessioone, kus õpilased saavad suhelda pärandiettevõtjate ja valdkonna spetsialistidega, et saada praktilisi nõuandeid ja inspiratsiooni.

3. Projektõpe:

- Kaasake õpilasi projektipõhisesse õppeprotsessi, kus nad peavad välja töötama äriplaane, turundusstrateegiaid või rahastamisaotlusi pärandiga seotud algatuste jaoks.
- Julgustage interdistsiplinaarset koostööd ja loovust, et kujundada uuenduslikke lahendusi pärandialastele väljakutsetele, integreerides samal ajal ettevõtluskonseptsioone.

4. Praktikad ja kogemusõpe:

1. Aidake õpilastel leida võimalusi olla pärandiorganisatsioonides, muuseumides või kultuuriasutustes praktilal, saada seal väljaõpet või võimalusi kogemusõppeks.
2. Pakkuge õpilastele praktilist kogemust pärandiprojektide juhtimisel, turu-uuringute läbiviimisel, raha kogumisel ja kultuuripärandi varade edendamisel.

Viited:

1. Euroopa Ettevõtjate Võrgustik: <https://www.euen.org/>
2. UNESCO Loovlinnade Võrgustik: <https://www.unesco.org/en/creative-cities>

Hariduslik tööleht 7: Digitaalsed pädevused pärandivaldkonnas

Sissejuhatus: Digitehnoloogiad mängivad olulist rolli kultuuri- ja looduspärandi dokumenteerimisel, säilitamisel ja jagamisel erinevate sihtrühmadega üle maailma. Pärandiga seotud digipädevuste mõistmine võimaldab spetsialistidel tõhusalt kasutada

digitaalseid tööriistu ja platvorme pärandi kaitsmiseks, sellel teemal harimiseks ja laiemalt tutvustamiseks.

Põhimõisted:

- **Digitaalne dokumenteerimine:**

- Määratlus: Digitaalne dokumenteerimine hõlmab kultuuri- ja looduspärandi varade jäädvustamist, digiteerimist ja kataloogimist, kasutades erinevaid digitehnoloogiaid, nagu fotograafia, 3D-skaneerimine, GIS-kaardistamine ja arhiivide digiteerimine.
- Näited: Artefaktide, ajalooliste dokumentide, fotode, audiovisuaalsete salvestiste ja arheoloogiliste paikade digiteerimine.
- Olulisus: Digitaalne dokumenteerimine hõlbustab pärandiressursside säilitamist, kättesaadavust ja uurimist, võimaldades laiemal publikul pärandimaterjalidega digitaalsel kujul suhelda.

- **Digitaalne säilitamine:**

1. Määratlus: Digitaalne säilitamine hõlmab digitaalsete pärandivarade pikaajalise juurdepääsu ja terviklikkuse tagamist läbi nõuetekohase ladustamise, metaandmete halduse, varundusstrateegiate ja säilitamisstandardite.
2. Näited: Digitaalsed arhiivid, andmekogud, säilitamisandmebaasid, metaandmete skeemid ja digitaalse säilitamise tööriistad.
3. Olulisus: Digitaalne säilitamine kaitseb pärandimaterjale nende seisukorra halvenemise, iganemise ja ära kadumise eest, säilitades need tulevaste põlvkondade jaoks ja võimaldades pidevat juurdepääsu ja taaskasutust.

- **Digitaalne levitamine:**

- A. Määratlus: Digitaalne levitamine hõlmab kultuuri- ja looduspärandi jagamist ja laiemalt tutvustamist digiplatvormide kaudu, nagu veebisaidid, mobiilirakendused, virtuaalsed näitused, sotsiaalmeedia ja veebipõhised andmekogud.
- B. Näited: Virtuaaltuurid, interaktiivsed kaardid, veebigalerii, õppevara, sotsiaalmeediakampaaniad ja ühisrahastamisprojektid.
- C. Olulisus: Digitaalne levitamine suurendab pärandisisu nähtavust, kättesaadavust ja kaasatust, jõudes mitmekesise publikuni üle maailma ning edendades avalikku teadlikkust, haridust ja osalust pärandi säilitamisel.

- **Digitaalne kaasamine:**

1. Määratlus: Digitaalne kaasamine hõlmab interaktiivsete ja osaluslike kogemuste loomist kultuuri- ja looduspärandiga digitaalsetel platvormidel, võimaldades kasutajatel uurida, õppida ja panustada pärandialgatustesse.
2. Näited: Kodanike teadusalgatuste projektid, ühisrahastatud transkriptsioon ja märgendamine, veebifoorumid, hariduslikud mängud ja liitreaalsuse rakendused.
3. Olulisus: Digitaalne kaasamine võimaldab üksikisikutel aktiivselt pärandimaterjalidega suhelda, jagada oma teadmisi ja lugusid ning teha koostööd pärandi säilitamise jõupingutuste raames, edendades omandiõigustunnet ja kogukondlikku vastutust.

Õpetamisstrateegiad:

1. Praktilised töötoad ja juhendmaterjalid:

- Korraldage praktilisi töötubasid ja juhendmaterjalide tutvustusi digitaalsete dokumenteerimistehnikate kohta, nagu fotograafia, 3D-skaneerimine ja GIS-kaardistamine, kohandatuna pärandikontekstidele.
- Pakkuge samm-sammulisi juhiseid digiteerimisprotsesside, metaandmete standardite ja säilitamise parimate tavade kohta, kasutades digitaalseid tööriistu ja tarkvara.

2. Digitaalsed säilitamislaborid:

- Looge digitaalsed säilitamislaborid või stuudiod, mis on varustatud skannerite, kaamerate, arvutite ja tarkvaraga pärandimaterjalide digiteerimiseks ja säilitamiseks.
- Pakkuge koolitusi digitaalse varahalduse, failivormingute, metaandmete loomise ja varundusstrateegiate teemal, et tagada digitaalsete pärandikogude pikaajaline säilitamine.

3. Digitaalsete lugude loomise projektid:

1. Kaasake õpilasi digitaalsete lugude loomise projektidesse, mis kasutavad multimeedia tööriistu ja platvorme lugude jutustamiseks, pärandipaikade dokumenteerimiseks või kultuuritraditsioonide uurimiseks.
2. Julgustage õpilasi koostööle digitaalsete narratiivide, taskuhäälingusaadete, videote või interaktiivsete veebilehtede loomisel, mis kajastavad kultuuri- ja looduspärandi erinevaid aspekte.

4. Virtuaalsed näitused ja veebipõhised õppematerjalid:

1. Tehke koostööd pärandiorganisatsioonide, muuseumide ja kultuuriasutustega virtuaalsete näituste, veebigaleriide ja õppevara loomiseks, mis on kättesaadavad igas vanuses õppijatele.
2. Korraldage ekskursioone, kureeritud kollektsioone ja interaktiivseid funktsioone, mis võimaldavad kasutajatel uurida pärandimaterjale ja õppida nende olulisuse kohta kaasahaaravates digitaalkeskondades.

Viited:

1. Europeana: <https://www.europeana.eu/>
2. Euroopa Digitaalne Pärandivõrgustik: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/european-digital-heritage>

LISA 2 – Näide õppemoodulist „Kuuluvustunne, identiteet ja kaasatus“**Harjutus nr 1. Kuuluvustunde uurimine kultuuri- ja looduspärandi kaudu****Eesmärk**

Õppijad analüüsivad, kuidas kultuuri- ja looduspärand aitab tugevdada nende kuuluvustunnet, identiteeti ja aktiivset osalust kogukonnas.

Sissejuhatav arutelu

1. Mida tähendab sinu jaoks mõiste „kultuuripärand“?
2. Kuidas võib looduspärandi tundmaõppimine aidata meil luua tugevamat sidet oma elukeskkonnaga?

Olulised mõisted

Pärand – traditsioonid, uskumused, teadmised ja väärtused, mida antakse põlvest põlve edasi.

Kuuluvustunne – tunne, et sind aktsepteeritakse, väärtustatakse ja peetakse kogukonna või grupi osaks.

Kaasatus – aktiivne osalemine ja panustamine tegevustesse, kogukonda või ühiskonda.

Kuuluvustunde uurimine kultuuri- ja looduspärandi kaudu

Meie kultuuri- ja looduspärand ei ole midagi kauget ega abstraktset – see on osa sellest, kes me oleme. Need on lood, mida on põlvest põlve edasi antud, traditsioonid, mida hoiame elus, ning maastikud, mis kujundavad meie elukeskkonda. Kui võtame aega nende väärtuste avastamiseks, ei õpi me tundma ainult minevikku, vaid tugevdame ka oma sidet juurte, kogukonna ja ümbritseva keskkonnaga.

Kultuuri- ja looduspärandiga tutvudes avame end mitmekesisusele ja vastastikusele mõistmisele. Avastame kogemusi ja lugusid, mis seovad meid varasemate põlvkondadega, paigaga, mida koduks nimetame, ning inimestega meie ümber. Selline avastamisprotsess aitab kujundada uhkustunnet, ühtekuuluvust ja kogukonnatunnet, mis ületavad aja ja vahemaa piire.

Pärandi väärtuse teadvustamine ei tähenda ainult austust mineviku vastu. See tähendab ka vastutust tulevaste põlvkondade ees. Kultuuri- ja looduspärandi rikkust ja mitmekesisust väärtustades õpime paremini mõistma iseennast ning oma kohta maailmas. Just see teadlikkus innustab meid neid väärtusi hoidma, kaitsma ja edasi andma.

Refleksiooniküsimus

Mõtle kultuurilisele traditsioonile, mis on sinu jaoks oluline. Kuidas aitab see traditsioon kujundada sinu kuuluvustunnet?

Kirjutamisülesanne

Kujutle, et sinu ülesanne on luua ajakapsel, mis esindab sinu kultuuri- ja looduspärandit. Milliseid esemeid sa sinna paigutaksid ja miks?

Soovitused koolitajale

1. Loo turvaline ja toetav õhkkond, kus osalejad tunnevad end mugavalt oma mõtteid ja kogemusi jagades. Rõhuta vastastikust austust, konfidentsiaalsust ja hinnangutevaba kuulamist.
2. Selgita mõisteid ja too näiteid. Kõik osalejad ei pruugi olla tuttavad kultuuritraditsioonide või ajakapsli mõistega, seetõttu on oluline pakkuda selgitusi ja praktilisi näiteid.
3. Paku valikuvõimalusi. Arvesta, et inimesed võivad end eneseväljenduses erinevalt tunda. Võimalda soovi korral vastata suuliselt, mitte ainult kirjalikult.
4. Ole kultuuriliselt tundlik. Austa erinevaid taustu, kogemusi ja vaatenurki ning väldi eelduste tegemist osalejate identiteedi või kultuurilise kuuluvuse kohta.
5. Julgusta eneseväljendust. Rõhuta, et refleksiooniküsimusele ja kirjutamisülesandele ei ole õigeid ega valesid vastuseid. Väärtusta osalejate isiklikke kogemusi ja vaatenurki.
6. Toeta vastastikust õppimist. Julgusta osalejaid üksteist tähelepanelikult kuulama ja toetama. See aitab tugevdada kuuluvustunnet ning väärtustada mitmekesisust ja erinevusi.
7. Paku täiendavaid ressursse. Vajadusel jaga lisamaterjale või teavet organisatsioonide ja teenuste kohta, mis aitavad osalejatel oma kultuuripärandit sügavamalt uurida.

8. Reflekteeri oma koolituspraktika üle. Pärast tegevuse läbiviimist analüüsi, mis toimis hästi ja mida võiks edaspidi parandada. Vajadusel kohanda oma lähenemist vastavalt osalejate vajadustele.

Praktiline tegevus nr 1. Kultuuri- ja looduspärandile pühendatud kogukonnaürituse kavandamine

Eesmärk

Õppijad kavandavad ja korraldavad kultuuri- või looduspärandiga seotud kogukonnaürituse, et tugevdada kogukonna kaasatust ja suurendada teadlikkust kohaliku pärandi väärtusest.

Sissejuhatav arutelu

1. Mis on kultuuripärand ja miks on see oluline?
2. Kuidas võib looduspärandi tundmaõppimine kogukonnale kasu tuua?

Olulised mõisted

Kultuuripärand – traditsioonid, uskumused, kumbed ja väärtused, mida antakse põlvest põlve edasi.

Looduspärand – loodusväärtused, sealhulgas maastikud, taime- ja loomaliigid ning ökosüsteemid, mida hoitakse ja säilitatakse tulevastele põlvkondadele.

Kaasatus – inimeste aktiivne osalemine, panustamine ja huvi tegevuste, teemade või kogukonna vastu. Kaasatus eeldab seotuse, huvi ja vastutuse tunnet ning toetab püsivat osalemist ja koostööd.

Kultuuri- ja looduspärandile pühendatud kogukonnaürituse kavandamine

Selle tegevuse käigus töötavad õppijad rühmades, et kavandada ja korraldada oma piirkonna või riigiga seotud kultuuri- või looduspärandi teemaline kogukonnaüritus. Eesmärk on kaasata kogukonda ning tõsta esile kohaliku pärandi hoidmise, väärtustamise ja tutvustamise tähtsust.

Ürituse kavandamisel võiksid rühmad lähtuda järgmistest sammudest:

Uurimistöö

Valige konkreetne kultuuri- või looduspärandi teema, millele soovite keskenduda. Uurige selle tähendust, ajalugu ja olulisust kogukonna jaoks.

Ürituse kavandamine

Otsustage, millises vormis üritus toimub. Kas tegemist on töötoa, näituse, esitluse, etenduse või mõne muu formaadiga? Planeerige toimumiskoht, kuupäev, kellaaeg, vajalikud ressursid ning ürituse tutvustamise viisid.

Kogukonna kaasamine

Mõelge, kuidas kaasata kogukonna liikmeid ürituse ettevalmistamisse ja läbiviimisse. Võimalusel kaasake külalisesinejaid, kohalikke eksperte, esinejaid või vabatahtlikke.

Teavitamine ja reklaam

Koostage plaan ürituse tutvustamiseks kogukonnas. Selleks võib kasutada plakateid, sotsiaalmeediat, kohalikke meediakanaleid või muid teavitusvõimalusi.

Aruteluküsimus

Iga rühm esitleb oma ürituse ideed žüriile, kuhu kuuluvad koolitaja ja teiste rühmade esindajad.

Kujutle, et osaled mõne teise rühma korraldatud üritusel. Millised ürituse elemendid aitaksid sul tunda suuremat huvi käsitletava kultuuri- või looduspärandi teema vastu ning julgustaksid sind aktiivselt osalema?

Soovitused koolitajale

1. Anna õppijatele selged juhised ja toeta neid kogu kavandamisprotsessi vältel. Veendu, et tegevuse eesmärgid on kõigile arusaadavad.
2. Toeta uurimistööd. Aita õppijatel leida usaldusväärseid allikaid ning juhenda neid teabe kriitilisel hindamisel ja olulise info kogumisel.
3. Julgusta koostööd. Rõhuta meeskonnatöö tähtsust ning toeta ühiste otsuste tegemist arutelude ja ideekorjete kaudu.
4. Toeta loovust. Julgusta õppijaid kasutama uudseid ja loomingulisi lahendusi ning võimalda erinevaid lähenemisviise ürituse kujundamisel.
5. Anna konstruktiivset tagasisidet. Toeta õppijaid ideede täpsustamisel ja arendamisel ning julgusta neid oma tegevust ja valikuid reflekteerima.
6. Rõhuta kogukonna kaasamise tähtsust. Julgusta õppijaid looma kontakte kohalike organisatsioonide, ekspertide ja kogukonnaliikmetega, kes võiksid üritusele väärtust lisada.
7. Arenda esinemisoskusi. Loo võimalusi ürituse ideede esitlemiseks ning jaga soovitusi tõhusaks suhtlemiseks ja avalikuks esinemiseks.
8. Korralda vastastikuse tagasiside sessioon. Võimalda rühmadel üksteise ideid hinnata ja täiendada, toetades nii koostööst õppimist kui ka uute vaatenurkade tekkimist.